

תיקוני עירובין

גליון שאלות הלכתיות

המתחדשות מידי שבוע בבדיקת העירובים השכונתיים

גליון מס' 345
כסלו תשפ"ג

דין הפרדסים שינמצאים במוזשבים

עוד עמדנו על נושא השדות והפרדסים, שנוגע לכלל העירובים, שאין להכניס אותם בתוך העירוב. ואע"פ שכתוב בשו"ע (סי' ס"ב ס"ט) שאילנות לא מבטלים מקום שהוקף לדירה, היינו דוקא במקום שהיה דירה, אבל מקום שלא היה דירה אלא פרדס, ובא להקיפו בהיקף העירוב, אינו יכול להפוך את היעוד שלו שיחשב משמש לדירה. וחילוק זה מבואר במשנ"ב (שם שעה"צ ס"ק פ"א). הגאון רבי יורם כהן שליט"א שהשתתף בכנס, נעמד ואמר שגם הוא התווכח על כך עם רב של עיר מסוימת באזור נתניה, ואמר לו שצריך להוציא את הפרדסים הגדולים שניטעו למסחר ולא עוברים בהם כלל. והרב דשם לא קיבל את דבריו. ושמח לשמוע שיש מקור לדבריו.

לעומת זאת אחד מרבני המושבים שהשתתפו שאל שהוא עשה עכשיו הרחבה לעירוב, במסגרת השינויים שנעשו לתקן בתקופה זו, והוא הכניס מטע זתים לתוך העירוב, ושאל האם הוא עשה שלא כדן. שאלנו אותו אם אנשים עוברים במטע הזה, והוא אמר שהילדים משחקים בין עצי הזית שבו. אמרנו לו שזה אפשר להכניס, כי אם בפועל משתמשים בו, אפילו שזה רק ילדים, אין לו דין קרפף, ואפשר להכניסו לעירוב. ואינו דומה לפרדס רגיל, שאין דרך לעבור בו, ובפרט אם הבעלים מקפידים על כך. הרבנים נשאו דברים על ההיכרות בעזרה של מוקד העירוב

הגאון רבי יורם כהן שליט"א נשא דברים בהלכה ובשבח המעמד, על המאמצים של מוקד העירוב להגביר את המודעות, ואת ידיעת ההלכות. וכן ציין מעלות של העירוב של הקהילה בנתיבות, שהרב שברין שליט"א בודק ומתקן אותם במסירות, ויש בו רוב ע"י גדרות ממש, ועוד מעלות. ובירך שנזכה לתקן עוד ועוד מקומות כהלכה, וללמד את ההלכה לכלל ישראל.

אחריו נשא דברים הגאון רבי דוד קארי שליט"א, רב המושב זמרת, שעשה בתקופה זו תיקון גדול לעירוב של המושב, והוסיפו עשרות עמודים חדשים, והחליפו ראשי עמודים. וזיכר על החשיבות שיביאו לכל ישוב בדיקה מקיפה של מומחה כמו שהוא הביא את מוקד העירוב והע"י"ז זכו לשנות הרבה דברים שהיו מוכרחים, וע"י"ז גם הישוב הסמוך להם עשה תיקון בהשפעת מוקד העירוב, וע"י התכנית וההדרכה שקיבלו ממנו. ובירך שנזכה להביא לתיקון כל העירובים, ולהציל רבים מחילול שבת.

הקמת העירוב בקרית שמואל לאחר עיכובים וקשיים רבים
בשבועות אלו זכינו בס"ד להמשיך את הפרויקט הגדול בהקמת העירוב הפנימי לשכונת קרית שמואל בעיר טבריה. כידוע בשכונה זו גרים עשרות משפחות של אברכים יר"ש, ועד עכשיו לא היה מי שיקח על עצמו לעשות עירוב פנימי כנהוג בקהילות החרדים בארץ ישראל. מוקד העירוב פעל בשנים האחרונות לגייס נציגים מתוך השכונה, עד שהגיע האברך המיוחד שזכה בזכות הזו, לטרוח בתיקון העירוב, ויחד איתו יצאנו לדרך, שלא ידענו עד כמה טירחה גדולה וקשיים יהיו בה. בתחילה תיאמנו עם רבני המקום, ואחר כך מסרנו שיעורים בכמה כוללים בשכונה, לעורר את הציבור לסייע ולתמוך בהקמת העירוב. יחד עם זה פתחנו במגבית לכלל הציבור שיבוא לעזרתם, ועוד לפני שהושג רוב הסכות שלחנו את העובדים המיוחדים להעמיד את עמודי העירוב. העובדים עבדו במהירות עצומה ובצורה מחופשת, מחשש למניעות מצד

יום העיון המיוחד לאחר תיקון העירוב בכמה ישובים בדרום

השבוע ביום שני התקיים יום העיון לאזור הדרום, בהשתתפות רבני מושבים, ואברכים מלומדי השיעורים של עירובין למעשה, שבאו לרענן את ידיעת ההלכות, ולהוסיף בידיעת הפרקטיקה המעשית בדיקת העירובים ובתיקונם. וזאת לאחר שכמה מושבים בדרום עשו מהפך ושינוי גדול בתיקון העירוב, והתקינו עשרות עמודים חדשים במקום העמודים הפסולים שהיו בהם.

במרכז המעמד התמקדנו בנושאים המעשיים בתיקון הישובים באזור הדרום, בעקבות סגנון הבניה של העירוב שהיה לפני עשרים שנה ויותר, וכעת שבאו לערוך בדיקה החברר שיש הרבה דברים שהשתנו או שלא היו כראוי. בין הנושאים שעסקנו בהם ביום העיון, ההבדל הגדול שבשינוי הקטן בראשי העמודים. מקומות רבים שנבדקו התגלה שלא היה להם עירוב שנים רבות, בגלל שינוי קטן בראש העמוד, שהחיבור היה מהצד, או על ברזל שעובר את רוחב העמוד. והצגנו את הנקודות החשובות בראשיים תקניים. כמו כן הוצגו ראשי הלכשות, כפי שהובא בגליון הקודם.

דין עמודי התאורה וההבדלים ביניהם

עוד עסקנו בהשתמשות בעמודי התאורה, יש עמודים המורכבים מעמוד רחב ומעליו עמוד צר, ואז אם החוט קשור בשלב המתקצר והוא מעל החלק המתרחב, זה כשר. אבל בעמודי תאורה שאין בהם שני שלבים, אלא הם מיחידה אחת שרחבה למטה ונעשית צרה למעלה, בהם לא ניתן לקשור חוט מהצד על סמך שהעמוד מתרחב מתחתיו, כי בכל אופן החוט נמצא מהצד של העמוד, [ואינו כמו העמוד הקודם שהחוט נמצא מעל השלב התחתון], וחילוק זה מבואר בדברי החזו"א (סי' ע"א ס"ק י"ב). במסגרת שיעורי העירובין למעשה גם הארכנו לבאר את ההלכה הזו ומקורותיה, והבאנו שיש שלמדו בדברי שו"ת אבני נזר שהכשיר את הצורה הזו, כאשר העמוד נכנס ומתרחב תחת החוט. אבל הוספנו בשם אחד מגדולי העוסקים בקולות של העירובים העירוניים, שאין להתיר את הדבר למעשה, כי בפועל גם העמודים האלה עקומים מעט, וכאשר העמוד עקום הוא לא מתרחב תחת החוט, וכיון שלא יודעים למדוד ולהבדיל בין המצבים השונים, שחלקם פסולים לכ"ע, לכן אין להתיר גם באופן שהעמוד ישר, כי בהרבה מקרים יגלו כעבור זמן שהעמוד היה פסול, וכל התושבים חיללו שבת רח"ל.

באזור הדרום יש הרבה מקומות שעשו חיבור של עירוב בין שני מושבים כדי להתיר תחום שבת וטלטול ממושך למושב, והשתמשו בעמודי התאורה הגבוהים שעומדים לאורך כבישים שבין המושבים. אבל בעמודים האלה אין שלב נוסף שמתרחב, וא"כ החוט הוא מהצד ופסול. ובפרט שאפשר להבחין בקלות שיש עמודים שאינם ישרים. במקרים אלו גם הלחיים לא יעזרו, אם הם צמודים לעמוד, כי כאשר העמוד נוטה לצד, הרי הלחי שצמוד למטה אינו מתחת החוט, ויש צורך להרחיק את הלחי למקום שיהיה מכוון תחת החוט, ואין להם אפשרות לעמוד על כך [גם מסיבות טכניות, וגם מחמת אומנות המדידה, ואכמ"ל]. הפתרון שעשו בכמה מקומות בארץ, וכך אנו מקוים שיעשו גם באזור זה, שיוסיפו עמודים צמוד לעמודי התאורה, שיגיעו עד גובה החוט, ויעבירו את החוט מעל העמודים ממש, וכך לא יהיה טעות שהחוט אינו מכוון על הלחי או החלק המתרחב.

אל מוקד העירוב המום מחומרת המצב, מדובר בעיר חרדית ואברכים ובחורים חרדים, ונושא של חילול שבת בידם.
לצערינו אין דרך אחרת לעורר את היהודים האלו לקיים את ההלכה, הם לא באים לשאול, והם לא יודעים שיש כזה נושא. אלא הקוראים היקרים שלומדים מאיתנו את הפוטנציאל לזכות יהודים, יהיו השותפים של מוקד העירוב בפעילות העצומה, וילכו עם הידיעות האלו ויוסיפו ועוררו את חבריהם ואת המקומות שמגיעים אליהם, וכך נזכה יחד להביא את שמירת השבת לכל מקום.

גדר רשת שהיתה תלויה בזמן בין השמשות

מעשה שהיה והגיע אלינו ע"י אחד הרבנים, על מנת לעורר על הצורך לדעת הלכות עירובין, ובפרט לשים לב שהדינים אינם פשוטים כסברות בסוגיות נשים נזיקין, ומי שאינו בקי יכול בקלות להורות שלא כהלכה ח"ו. באחת הישיבות עשו עירוב פנימי לחצר הישיבה, מחמת שהמתחם היה מחוץ לעירוב. בצד האחורי הם העמידו מחסומים כמו שמשמים כיום בעבודות ברחובות, שיש רשת גדולה נעוצה בקוביות שחורות ככדות. אבל היתה להם בעיה שבגלל שינוי במפלס הקרקע היה חלל של יותר מג' טפחים תחת הרשתות של המחסומים. הבחורים האחראים על כך שמו לב להלכה זו, ולכן הוסיפו שורת אבנים תחת המחסומים, כדי ליצור לבד מהרשתות עד הקרקע.

בליל שבת בזמן בין השמשות, הבחור שם לב שמישהו הזיז את המחסומים לצד, אמנם הוא לא פרץ אותם, אבל הם כבר לא היו בקו שמעל האבנים, וממילא יש מתחתיהם חלל ג' טפחים, דהיינו הם מחיצה תלויה, שאינה כשרה, וממילא העירוב של הישיבה נפסל. הוא רצה להחזיר את המחסומים למקום, אבל הוא ידע שאסור לעשות מחיצה המתרת בשבת אפילו אם לא מחברים אותה במסמרים, וכיון שהזזת המחסומים מכשירה אותם ואת העירוב, אסור להעמיד אותם בשבת. מיד הוא פנה לת"ח ששהה בבית המדרש ושאל מה לעשות. הנשאל אמר לו חשבון מפולפל, שבעצם בין השמשות הוא ספק יום ספק לילה, וא"כ יש ממה נפשך, אם כעת עדיין יום הרי מותר לתקן את המחיצה, ואם באמת כבר נעשה לילה ויש איסור שבת, א"כ המחיצה כבר לא תועיל לעירוב כיון שמחיצה שנעשית בשבת אסורה, והעירוב לא יכול לחול אחרי בין השמשות, ממילא הוא לא עשה דבר. ולגבי הטלטול אחר כך, כיון שעירוב בחצר הוא דרבנן, ספק דרבנן להקל.

הזזת הגדר היא מחיצה המתרת אפילו שנעשית בשבת

ניגש אליו מו"ץ שהיה באותו מעמד, ופתח משנ"ב ואמר שזה לא נכון, כי מחיצה שנעשית בשבת היא מחיצה גמורה, ועושה רשות היחיד, ורק באופן שנעשית במזיד גזרו שלא יהנה ממנה (סי' שס"ב ס"ג), אבל אסור לעשות מחיצה במזיד על סמך זה שהיא לא מתרת כי אסור לו להנות ממנה. ועוד שהזרק לתוכה חייב כדן זורק לרשות היחיד. ועוד שכאשר נעשית בשוגג בכה"ג שחושב שמוותר לו, אין גם את הקנס, וזה מחיצה המתרת, ופשוט שאסור לעשות אותה.

וגם לענין עירוב חצרות, שסבר המשיב שכיון שאם המחיצות היו פרוצות בכניסת השבת אין העירוב יכול לחול כשתקנו אחר בין השמשות, א"כ תיקון המחיצה אינו מתיר, גם זה אינו מונע מלהחשב מחיצה המתרת, כי מה שהעירוב פתח לא חל זה רק לגבי להוציא מהבית לחצר, אבל לגבי לטלטל בחצר כלים ששבתו בחצר, ודאי שתיקון המחיצות מתיר. [ועוד שי"א שאם הניחו את העירוב לכמה שבתות, וכבר היה שבת אחת בהכשר, הוא חוזר וניעור כשתיקנו את העירוב אפילו אחר בין השמשות, עי' במשנ"ב סי' שע"ד סס"ק ה', ובה"ל ד"ה ונסתם הפתח בחול].

במעשה זה אמר לנו הת"ח הנ"ל, כמה חשוב ללמוד עירובין כראוי, ובמיוחד לפני שמורים הרואות, כי בשביל לפסוק בעירובין צריך ידיעה מיוחדת, ויש בהם הרבה הלכות שאינם כפי הפשטות של האדם. ויתן ה' שנזכה להורות כהלכה בלי שום מכשול.

במוצ"ש יתקיים בעז"ה

בבני ברק, בביהמ"ס היכל יצחק

פאנל לשאלות אקטואליות לעוסקים בעירובים

ויוצגו מצגות בדוגמאות מהמקרים העומדים על הפרק

ההשתתפות מיועדת לעוסקים בפועל בבדיקת עירובים

לפרטים ולהשתתפות - הרב מ. 055-678-3323

גורמים שונים בעיר, וגם השתדלו לתאם מול הדיירים הסמוכים, אך בכל זאת הגיעו המעוררים לעצור את העבודות, והטילו קנסות על העבודה. בס"ד בהשתדלות רבנים מהשכונה עם נציגי יהדות התורה הסירו את הקנסות, אך עדיין לא היה ניתן להמשיך. לאחר שעבר זמן ולא הסתדר, ניסו לקדם את העבודות בחשאי, ולאחר התקדמות חלקית, שוב צצו המפריעים ומנעו את המשך העבודות.

בחודש האחרון חל שינוי בהסכמת הגורמים, ונתנו את האפשרות להמשיך בעבודות להשלמת העירוב. מוקד העירוב יצא עם הצוות בשמחה כדי להשלים את העמדת עמודי העירוב, אלא שאז קפץ רוגזם של דיירים בעלי מלון הסמוך למקום, שחלקם גויים שאינם רצויים, והם שוב עצרו את העבודות, באופן שהגורמים הרשמיים לא יכלו להתעלם מהם. וכמה שניסו לרצות אותם לא הועיל. מוקד העירוב סקר את המקום הלך ושוב, עד שמצא פתרון חילופי, שבו אנו מקימים שהדברים יסתדרו בקרוב בעז"ה.

השפעת ההצלחה בבחירות והזכות להרבות כבוד שמים

[במאמר המוסגר, יש לציין שהשינוי החל מיד למחרת הבחירות, עם הצלחת המפלגות החרדיות למעלה מהמצופה, ועם כניסתם לקואליציה, זה עשה התייחסות אחרת אצל אנשי ציבור רבים. אם לפני כן כשאנשי השמאל היו בשלטון הם חששו לתת לגיטימציה לציבור הזה, מחשש לביקורת מסוימת מחבריהם והסובבים אותם, לאחר הבחירות הם נתנו הרגשה שזה הקו המוביל היום, וממילא הם גם מאלו ששיכים לשלטון, והם גם נותנים שירות למפלגות החרדיות המובילות. קשה לי לתאר זאת במילים ובתובנות, אבל אנו רואים בזה חלק ממה שגדולי ישראל זועקים לנו, שההצבעה בבחירות זה קידוש ה'! עד כדי שווה להשקיע בשבילו מאמצים כה גדולים, לנסוע מרחקים להשקיע כספים, רק בשביל עוד מעטפה שאומרת אני רוצה שיהיה יהדות, שיהיה תורה.

עלינו לא כ"כ משפיע כמה נציגים יש, חשוב לנו רק כמה חוקים וכספים מצליחים להעביר, אבל יש עוד רובד הרבה יותר עמוק, שהוא נתפס בכלל הציבור כולו, שיש כמות של אנשים שרוצים מדינה ע"פ תורה, והם העומדים במהלך של הממשלה. יש אנשים שבגלל זה באים יותר לשיעורי תורה, יש מועצות שנותנות יותר אוזן קשבת לצרכים, ויש חילונים שזה מוביל אותם גם לשמירת שבת במובן מסוים ולקיים יותר מצוות, כי זה המהלך החברתי עכשיו. זה משפיע עוד לפני כל הסכמי הקואליציה והתיקים. וזה כבוד שמים שאנו זוכים לעשות בעולם, בהליכתנו לאורם של ציווי גדולי ישראל].

אברכים שבדקו מתחמים וגילו מכשולות גדולים

בשבוע האחרון היו כמה אברכים בעיר מודיעין עילית, שהלכו לבדוק מתחמים של בתי כנסת וישיבות הנמצאים בגבול העירוב, בעקבות הפרסום שהיה בגליונות קודמים על המכשול הגדול שיתכן בהם, למרות העירוב המהודר של העיר, כיון שמבחינת רבני העירוב הם מחוץ לעירוב, וכל מתחם צריך לתקן לעצמו עירוב.

במצב כזה יש לצערינו מקומות שלא עשו את העירוב כראוי, ואנשים שבאים לשם בשבתות נכשלים באיסור טלטול. כמו כן במקומות שסידרו עירוב, ברוב המקומות לא הכניסו את כל החצר בתוך העירוב, כי לא העמידו עמודים מיוחדים, אלא חיברו אל הקראוונים, ואז מי שמוציא כסא או סידור וכל חפץ שהוא אל החצר שמאחרי הקראוון, מוציא מרשות לרשות ועובר באיסור טלטול מדרבנן, ומי שאינו יודע היטב את ההלכות, ואינו עירני לכך, יכול להיכשל בחילול שבת רח"ל.

האברכים הגיעו לחצר של אולם שעשו בו עירוב, וראו שתי צורות הפתח בקצה המתחם, אבל הם לא היו כשרות, באחת מהם החוט ירד והיה מהצד, ובשניה היה ענף של עץ שהסיט את החוט. הם אמנם דאגו לעשות עירוב, אבל כיון שאין מי שיפקח עליו, הוא נפסל במשך הזמן, והמשיכו לטלטל על סמך שפעם עשו עירוב, בלי לשים לב שהוא פסול.

במתחם אחר של פנימיה שנמצאים בשבת, לא עשו כלל תיקון לחצר, והבחורים טלטלו בלי עירוב. במקרה זה התברר שרק לא היה מישהו שזה מוטל עליו, וממילא אף אחד לא דאג לכך. האברך שהגיע למקום פנה להנהלה ועורר אותם למכשול והאיסור החמור, ועמד איתם בקשר וסידר להם מישהו שיודע ויודרך אותם כיצד לתקן עירוב כהלכה. האברך התקשר